

عنوان

رای وحدت رویه هیات عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص الزام سازمان
بهبزیستی کشور به پرداخت کمک هزینه معیشت معلولان به میزان حداقل
دستمزد سالانه

برای دسترسی به کلیه قوانین و مقررات، آموزش ها و مقالات تخصصی قانون کار

در سایت اینترنتی کارتتابان

خلاصه رای: رای شماره ۳۰۰۶۹۰۳ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری با موضوع «اعلام تعارض با عنایت به این که حکم مقرر در ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان مصوب سال ۱۳۹۶ تکلیفی بوده و دولت موظف به تامین اعتبار در خصوص حداقل دستمزد سالانه در قوانین بودجه سنواتی است و آیین نامه های اجرایی مربوط در سال های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ راجع به پیش بینی پرداخت احتمالی مازاد بر حداقل، متناسب با مشمولان مندرج در قوانین بودجه سال های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ به دولت اختیار داده است، لذا آراء صادره از شعب چهل و سوم و چهل و چهارم دیوان عدالت اداری در حدی که متضمن این نظر است، صحیح و منطبق با موازین قانونی است.»

تاریخ دادنامه: ۲۱/۱۱/۱۴۰۴ - **شماره دادنامه:** ۳۰۰۶۹۰۳۰۰۳۱۳۹۰۰۴ - **شماره پرونده:** ۳۰۴۱۴۸

مرجع رسیدگی: هیات عمومی دیوان عدالت اداری - **موضوع:** اعلام تعارض در آرای شعب دیوان عدالت اداری - **اعلام کننده تعارض:** آقای مهدی فرد محمدیان معاون قضایی دیوان عدالت اداری در امور اداری، استخدامی و فرهنگی

گردش کار: آقای مهدی فرد محمدیان معاون قضایی دیوان عدالت اداری در امور اداری، استخدامی و فرهنگی به موجب نامه شماره ۲۰۰/۱۸۶۷۱۳/۲۹۹ مورخ ۴/۱۲/۱۴۰۳ خطاب به ریاست دیوان عدالت اداری اعلام کرده است که:

“احتراما استحضار دارید که مطابق ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان مصوب ۲۰/۱۲/۱۳۹۶، دولت مکلف شده است، کمک هزینه معیشت افراد دارای معلولیت بسیار شدید و یا شدید فاقد شغل و درآمد را به میزان «حداقل دستمزد سالانه» تعیین و اعتبارات لازم را در قوانین بودجه سنواتی کشور منظور نماید.

برابر بند (ب) تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۴۰۲، بنیاد شهید و امور ایثارگران و ستاد کل نیروهای مسلح و سازمان بهزیستی کشور، مکلفند در سقف اعتبارات مصوب مربوط به جانبازان و آزادگان معسر غیرحالت اشتغال فاقد شغل و درآمد که براساس قوانین نیروهای مسلح مشمول دریافت حقوق وظیفه نمی باشند افراد تحت تکفل قانونی جانبازان متوفی فاقد شغل و درآمد و

رزمندگان معسر فاقد شغل و درآمد و «معلولان شدید و خیلی شدید و فاقد شغل و درآمد» که براساس آزمون ارزیابی وسع مبتنی بر پایگاه اطلاعات رفاه ایرانیان در دهک های درآمدی (۱) تا (۷) قرار دارند با اولویت دهک های درآمدی پایین تر، کمک معیشت ماهانه که (میزان آن در چهارچوب آیین نامه اجرایی مصوب هیات وزیران تعیین می شود)، پرداخت نماید.

حسب بند (ب) تبصره ۱۵ قانون بودجه سال ۱۴۰۳، بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان بهزیستی کشور و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح مکلفند در سقف اعتبارات مصوب مربوط به جانبازان و آزادگان معسر غیرحالت اشتغال فاقد شغل و درآمد که براساس قوانین نیروهای مسلح، مشمول دریافت حقوق وظیفه نمی باشند، افراد تحت تکفل قانونی جانبازان متوفی فاقد شغل و درآمد و رزمندگان معسر فاقد شغل و درآمد و معلولان شدید و فاقد شغل و درآمد با انجام آزمون وسع و توجه به دهک های درآمدی کمک معیشت ماهانه که میزان آن در چهارچوب آیین نامه اجرایی مصوب هیات وزیران تعیین می شود، پرداخت نمایند.

در خصوص دعاوی شکات به خواسته «الزام سازمان بهزیستی به پرداخت مستمری و کمک معیشت منطبق با ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان (حداقل دستمزد سالانه)» شعب دیوان عدالت اداری به شرح آتی آرای متعارض صادر نموده اند.

شعبه چهل و چهارم بدوی طی دادنامه شماره ۱۴۰۲۳۱۳۹۰۰۰۲۰۳۹۹۰۶ مورخ ۸/۸/۱۴۰۲، با این استدلال که حسب ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان، دولت موظف به برقراری مستمری حمایت از ایشان به میزان حداقل حقوق کارکنان دولت می باشد، حکم به ورود شکایت صادر که به جهت صدور قرار رد تجدیدنظر خواهی (عدم تقدیم دادخواست) شعبه بیست و پنجم تجدیدنظر، قطعیت یافته است.

شعبه چهل و سوم بدوی به موجب دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰۲۰۶۹۶۰۷ مورخ ۲۷/۸/۱۴۰۳، با استناد به مواد ۲۷ و ۳۰ قانون حمایت از حقوق معلولان و تأکید بر تکلیف دولت (سازمان برنامه و بودجه) به ایجاد ردیف اعتباری ذیل فصل رفاه اجتماعی، متناسب با عناوین فصول قانون یادشده در لوایح بودجه سنواتی، حکم به ورود شکایت صادر که به لحاظ صدور قرار رد تجدیدنظر خواهی (عدم تقدیم دادخواست) شعبه سی و یکم تجدیدنظر، قطعیت پیدا نموده است.

شعبه سی یکم تجدید نظر طی دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰۲۴۷۷۶۰۰ مورخ ۱۴۰۳/۱۰/۱۶ در رسیدگی به تجدید نظرخواهی سازمان بهزیستی از دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰۱۵۸۳۹۶۶ مورخ ۱۴۰۳/۷/۷ شعبه چهلیم بدوی، با این استدلال که حکم ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان، مقید به پیش بینی اعتبارات لازم در قوانین بودجه سنواتی است و سازمان بهزیستی صرفاً در چهارجوب اعتبارات مصوب در قوانین بودجه می تواند کمک معیشت و مستمری افراد تحت پوشش را پرداخت کند و کمک معیشت در سقف اعتبارات مصوب و تخصیص یافته از سوی سازمان برنامه و بودجه به میزان مقرر در ماده ۶ تصویب نامه شماره ۶۰۱۴۳ ت ۶۲۶۳۵ مورخ ۱۳۴/۴/۱۴۰۳ هیات وزیران پرداخت می گردد، حکم بر نقض دادنامه بدوی و رد شکایت شاکی صادر نموده است.

شعبه سی ام تجدید نظر به موجب دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰۲۱۲۴۸۳۴ مورخ ۱۴۰۳/۹/۴ در رسیدگی به تجدید نظرخواهی سازمان بهزیستی از دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰۲۹۲۲۹۹۶ مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۹ شعبه چهل و سوم بدوی، با این استدلال که در ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان، پرداخت کمک هزینه معیشت به مشمولان به میزان حداقل دستمزد سالانه، منوط به منظور شدن اعتبارات در قوانین بودجه سنواتی شده است و این که در قوانین بودجه سنواتی از جمله بند (ب) تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۴۰۲ و بند (ب) تبصره ۱۵ قانون بودجه سال ۱۴۰۳، ترتیبات و مبالغ متفاوتی پیش بینی شده است، حکم به نقض دادنامه بدوی و رد شکایت شاکی صادر نموده است.

لذا مراتب جهت صدور رای وحدت رویه، موضوع ماده ۸۹ قانون دیوان عدالت اداری، اعلام می گردد.

مفاد آرای موضوع تعارض به قرار زیر است:

الف: ۱- شعبه ۴۴ بدوی دیوان عدالت اداری در رسیدگی به دادخواست آقای محسن جباری به خواسته الزام به پرداخت مستمری و کمک معیشتی به موجب دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰۲۰۳۹۹۰۶ مورخ ۱۴۰۲/۸/۸ به شرح زیر به صدور رای مبادرت کرده است:

”شاکی دارای درجه معلولیت شدید بوده و حسب ماده ۲۷ قانون جامع حمایت از معلولان دولت موظف به برقراری مستمری حمایت از ایشان به میزان حداقل حقوق کارکنان دولت می باشد.

بنابراین به استناد مواد ۱۰ و ۱۱ قانون دیوان عدالت اداری حکم به ورود شکایت شاکی صادر می‌شود. این رای مبتنی بر صلاحیت ناشی از ماده ۱۰ قانون اخیرالذکر صادر شده و به موجب ماده ۶۵ همان قانون به درخواست هریک از طرفین، وکیل یا قائم مقام و یا نماینده قانونی آنها، قابل تجدید نظرخواهی در شعب تجدید نظر دیوان عدالت اداری می‌باشد. مهلت تجدید نظرخواهی برای اشخاص مقیم ایران بیست روز و برای اشخاص مقیم خارج از ایران دو ماه از تاریخ ابلاغ است."

رای مذکور به موجب دادنامه شماره ۱۴۰۲۳۱۳۹۰۰۰۲۵۴۳۱۴۲ مورخ ۲/۱۰/۱۴۰۲ صادره از شعبه ۲۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری با این استدلال که تجدید نظرخواهی از آراء صادره شعب بدوی دیوان عدالت اداری طبق ماده ۶۶ قانون دیوان عدالت اداری با تقدیم دادخواست می‌باشد و رسیدگی در دیوان و شعب تجدید نظر مستلزم تقدیم دادخواست است، مضافاً براساس مقررات ماده ۲۴ قانون مذکور دبیرخانه دیوان یا دفاتر اداری مستقر در مراکز استان ها دادخواست های واصله را ثبت می نمایند و وفق ماده ۲۶ به شعب ارجاع می شود و تجدید نظرخواهی در قالب درخواست و ثبت و ارجاع آن خلاف مقررات مذکور بوده و غیرقابل استماع می‌باشد؛ ضمن قرار رد درخواست تجدید نظرخواهی، قطعیت یافت.

الف: ۲- شعبه ۴۳ بدوی دیوان عدالت اداری نیز در رسیدگی به دادخواست خانم لیلا ذینی به خواسته الزام به اعطای تسهیلات رفاهی در دستگاه های اجرایی (الزام مشتی عنهم به برقراری کمک هزینه معیشت به میزان حداقل دستمزد سالیانه قانون کار مطابق با قسمت اول ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان) به موجب دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰۲۰۶۹۶۰۷ مورخ ۲۷/۸/۱۴۰۳ به شرح زیر به صدور رای مبادرت کرده است:

"از آنجایی که طبق ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان مصوب ۲۰/۱۲/۱۳۹۶ که بیان می دارد: دولت مکلف است کمک هزینه معیشت افراد دارای معلولیت بسیار شدید و یا شدید فاقد شغل و درآمد را به میزان حداقل دستمزد سالانه تعیین و اعتبارات لازم را در قوانین بودجه سنواتی کشور منظور نماید و ماده ۳۰ نیز بیان می دارد: به منظور شفاف سازی منابع مالی اختصاص یافته برای اجرای این قانون و حمایت از افراد دارای معلولیت، سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است نسبت به ایجاد ردیف اعتباری ذیل فصل رفاه اجتماعی متناسب با عناوین فصول این قانون در لوایح بودجه سنواتی اقدام نماید، می بایست بودجه لازم سالیانه برای اجرای

قانون حمایت از حقوق معلولان اختصاص داده شود. لذا این شعبه با وارد دانستن شکایت شاکیه و با استناد به مواد ۱۰ و ۱۱ قانون دیوان عدالت اداری حکم به ورود شکایت شاکیه و پرداخت کمک هزینه معیشت به میزان حداقل دستمزد سالیانه توسط سازمان بهزیستی کشور را صادر و اعلام می‌نماید و آرای صادره به استناد ماده ۶۵ قانون مذکور ظرف مهلت ۲۰ روز پس از ابلاغ قابل اعتراض در شعب تجدید نظر دیوان عدالت اداری می‌باشد."

رای مذکور به موجب دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰۲۶۵۳۳۸۱ مورخ ۱۴۰۳/۱۱/۶ صادره از شعبه ۳۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری با این استدلال که برابر ماده ۶۶ قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۲۲/۹/۱۳۹۰ (اصلاحی مورخ ۱۰/۲/۱۴۰۲) مجلس شورای اسلامی، تجدیدنظر خواهی مستلزم تقدیم دادخواست است و طبق ماده ۶۷ قانون دیوان، «دادخواست تجدیدنظر باید روی برگه های مخصوص نوشته شده و حاوی نکات زیر باشد: ...» و حال آن که اعتراض تجدید نظرخواه به رای شعبه بدوی، در قالب دادخواست مطرح نشده است و مورد از موارد رفع نقص مذکور در مواد ۶۸ و ۶۹ قانون دیوان عدالت اداری نمی باشد، بنابراین به استناد مواد ۳، ۱۷، ۶۶ و ۶۷ قانون دیوان عدالت اداری ضمن قرار رد تجدید نظرخواهی، قطعیت یافت.

ب: ۱- همچنین در پرونده دیگر شعبه ۴۳ بدوی دیوان عدالت اداری در رسیدگی به دادخواست آقای میلاد خردمند به خواسته فوق الذکر به موجب دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰۲۹۲۲۹۹۶ مورخ ۹/۱۴۰۲۱۱ به شرح دادنامه پیش گفت صادره از شعبه ۴۳ بدوی دیوان عدالت اداری، مبادرت به صدور رای کرده است.

در اثر تجدیدنظرخواهی از رای مذکور، شعبه ۳۰ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری، رای شعبه بدوی را به موجب دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰۲۱۲۴۸۳۴ مورخ ۴/۹/۱۴۰۳ نقض نموده و به شرح زیر به صدور رای مبادرت کرده است:

"با توجه به این که در ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان پرداخت کمک هزینه معیشت به مشمولان به میزان حداقل دستمزد سالانه، منوط به منظور شدن اعتبارات لازم در قوانین بودجه سنواتی شده است و این که در قوانین بودجه سنواتی (از جمله بند (ب) - ۱) تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۴۰۲ و بند (ب) تبصره ۱۵ قانون بودجه سال ۱۴۰۳) ترتیبات و مبالغ متفاوتی پیش بینی شده است، خواسته مطروحه دایر بر پرداخت هزینه معیشت به میزان دستمزد سالیانه قابلیت

اجابت نداشته، فلذا مستنداً به ماده ۷۱ قانون دیوان عدالت اداری ضمن نقض دادنامه تجدیدنظر خواسته، حکم به رد شکایت صادر و اعلام می گردد.”

ب:۲- شعبه ۴۰ بدوی دیوان عدالت اداری نیز در رسیدگی به دادخواست خانم مبینا سارانی به خواسته الزام به برقراری کمک هزینه معیشت به میزان حداقل دستمزد سالیانه قانون کار مطابق قسمت اول ماده ۲۷ قانون حمایت از معلولین و به موجب دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۱۵۸۳۹۶۶ مورخ ۷/۷/۱۴۰۳ به شرح زیر به صدور رای مبادرت کرده است:

”نظر به این که براساس حکم مقرر در ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان مصوب ۱۳۹۶ دولت مکلف است کمک هزینه معیشت افراد دارای معلولیت بسیار شدید و یادشده فاقد شغل و درآمد را به میزان حداقل دستمزد سالانه تعیین و اعتبارات لازم را در قوانین بودجه سنواتی کشور منظور نماید. با توجه به این که در مانحن فیه حسب مستندات ابرازی از سوی شاکی نامبرده دارای معلولیت بسیار شدید بوده و فاقد شغل و درآمد می باشد. از سوی دیگر طرف شکایت دلیل و مدرکی برخلاف ادعای مشارالیه مدلل ننموده است و لذا توجهها به مراتب فوق الاشعار شکایت نامبرده را وارد تشخیص و مستنداً به مواد ۱۰، ۵۸ و ۶۵ قانون دیوان عدالت اداری حکم به ورود شکایت و الزام خواننده به اجابت خواسته وی به شرح دادخواست تقدیمی صادر و اعلام می گردد. رای صادره ظرف مهلت بیست روز پس از ابلاغ قابل تجدید نظرخواهی در شعب تجدید نظر دیوان عدالت اداری می باشد.”

در اثر تجدید نظرخواهی از رای مذکور، شعبه ۳۱ تجدید نظر دیوان عدالت اداری، رای شعبه بدوی را به موجب دادنامه شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۲۴۷۷۶۰۰ مورخ ۱۶/۱۰/۱۴۰۳ نقض نموده و به شرح زیر به صدور رای مبادرت کرده است:

”در خصوص برقراری کمک هزینه معیشت به میزان حداقل دستمزد سالیانه قانون کار، با عنایت به این که حکم مقرر در ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان مصوب ۲۰/۱۲/۱۳۹۶ مجلس شورای اسلامی مبنی بر این که «دولت مکلف است کمک هزینه معیشت افراد دارای معلولیت بسیار شدید و یا شدید فاقد شغل و درآمد را به میزان حداقل دستمزد سالانه تعیین و اعتبارات لازم را در قوانین بودجه سنواتی کشور منظور نماید ...»، ناظر به تکلیف دولت و مقید به پیش بینی اعتبارات لازم در قوانین بودجه سنواتی است و سازمان بهزیستی صرفاً در چهارچوب اعتبارات

مصوب در قوانین بودجه می تواند کمک معیشت و مستمری افراد تحت پوشش را پرداخت کند و کمک معیشت تجدید نظر خوانده در سقف اعتبارات مصوب و تخصیص یافته از سوی سازمان برنامه و بودجه و به میزان مقرر در ماده ۶ تصویب نامه شماره ۶۰۱۴۳ ت ۶۲۶۳۵ هـ مورخ ۱۳/۴/۱۴۰۳ هیات وزیران پرداخت می گردد، بنابراین در این قسمت به استناد مواد ۳ و ۷۱ قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۲۲/۹/۱۳۹۰- اصلاحی مورخ ۱۰/۲/۱۴۰۲- مجلس شورای اسلامی، ضمن نقض دادنامه شعبه بدوی، حکم به رد شکایت نامبرده صادر و اعلام می گردد بنابراین به استناد مواد ۳ و ۷۱ قانون دیوان عدالت اداری، ضمن رد تجدیدنظر خواهی، دادنامه صادره از شعبه بدوی تایید و ابرام می گردد. این رای قطعی است."

با احراز تعارض آراء توسط رئیس دیوان عدالت اداری، پرونده در دستور کار جلسه هیات عمومی قرار گرفت.

هیات عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ ۲۱/۱۱/۱۴۰۴ با حضور رئیس و معاونین دیوان عدالت اداری و رؤسا و مستشاران شعب دیوان تشکیل شد و پس از بحث و بررسی با اکثریت آراء به شرح زیر به صدور رای مبادرت کرده است.

رای هیات عمومی

الف- تعارض بین آراء شماره ۲۰۳۹۹۰۶/۱۴۰۲۳۱۳۹۰۰۰ مورخ ۸/۸/۱۴۰۲ صادره از شعبه چهل و چهارم دیوان عدالت اداری و شماره ۲۰۶۹۶۰۷/۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰ مورخ ۲۷/۸/۱۴۰۳ اصداری از شعبه چهل و سوم دیوان عدالت اداری و آراء شماره ۲۱۲۴۸۳۴/۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰ مورخ ۴/۹/۱۴۰۳ اصداری از شعبه سی ام تجدیدنظر دیوان عدالت اداری و شماره ۲۴۷۷۶۰۰/۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰ مورخ ۱۶/۱۰/۱۴۰۳ صادره از شعبه سی و یکم تجدیدنظر دیوان عدالت اداری در ارتباط با الزام سازمان بهزیستی کشور به پرداخت کمک هزینه معیشت بر مبنای ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان مصوب سال ۱۳۹۶ (حداقل دستمزد سالانه)، محرز است.

ب- بر مبنای فراز نخست ماده ۲۷ قانون حمایت از حقوق معلولان مصوب سال ۱۳۹۶ مقرر شده است که: «دولت مکلف است کمک هزینه معیشت افراد دارای معلولیت بسیار شدید و یا شدید فاقد شغل و درآمد را به میزان حداقل دستمزد سالانه تعیین و اعتبارات لازم را در قوانین بودجه سنواتی کشور منظور نماید.» با عنایت به این که حکم مقرر در ماده یادشده تکلیفی بوده و دولت

موظف به تامین اعتبار در خصوص حداقل دستمزد سالانه در قوانین بودجه سنواتی است و آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط در سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ راجع به پیش‌بینی پرداخت احتمالی مازاد بر حداقل، متناسب با مشمولان مندرج در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ به دولت اختیار داده است، لذا آراء شماره ۱۴۰۳۱۳۹۰۰۰۲۰۳۹۹۰۶ مورخ ۸/۸/۱۴۰۲ صادره از شعبه چهل و چهارم دیوان عدالت اداری و شماره ۱۴۰۳۳۱۳۹۰۰۰۲۰۶۹۶۰۷ مورخ ۲۷/۸/۱۴۰۳ اصداری از شعبه چهل و سوم دیوان عدالت اداری در حدی که متضمن این نظر است، صحیح و منطبق با موازین قانونی است. این رای براساس ماده ۸۹ قانون دیوان عدالت اداری اصلاحی مصوب ۱۰/۲/۱۴۰۲ برای شعب دیوان و مراجع اداری و همچنین برای هیات‌های تخصصی و هیات عمومی در مورد رسیدگی به ابطال مصوبات موضوع بند ۱ ماده ۱۲ این قانون در ارتباط با آن موضوع لازم‌الاتباع است.

رئیس هیات عمومی دیوان عدالت اداری - احمد رضا عابدی